

МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ПАРАДИГМИ ГУМАНІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Єфанова А.Г. (м. Запоріжжя)

Анотація

В статті дається аналіз методології гуманістичного менеджменту, сукупності принципів, методів і прийомів, що дозволяють виявити сутність і смисл гуманістичного менеджменту як нової парадигми XXI століття; закономірності розвитку державного управління, щоб виявити діагностику управлінської діяльності; виявити гуманістичні тенденції розвитку сучасного українського суспільства.

Ключові слова

ГУМАНІСТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, ГУМАНІЗМ, ГУМАНІСТИЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ЛЮДИНА ЯК ОБ'ЄКТ І СУБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ, ПРИНЦИПИ ГУМАНІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ, МЕТОДИ ГУМАНІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Вступ

Загально визнаним фактом в сучасну епоху є те, що розвиток суспільства супроводжується такою тенденцією, як гуманізація соціально-економічних відносин. Наприклад, В.Медведев відносить до числа найважливіших трендів світової економічної трансформації соціальну переорієнтацію виробництва і її гуманізацію [1, 32]. Гуманізація соціально-економічної і управлінської теорії – одна з найважливіших тенденцій сучасної управлінської думки [2, 30]. В той час тенденція (тренд) гуманізації соціально – економічних відносин, не є однозначною, так як в науковому середовищі не існує абсолютної впевненості в успішності подальшого розвитку цієї тенденції [3, 4]. Складність сучасних соціально – економічних процесів є очевидною і заслуговує особливої уваги.

Мета статті:

- проаналізувати методологічні засади гуманістичного менеджменту;
- визначити основні тенденції розвитку соціально-гуманітарних відносин в сучасній Україні;
- виявити проблеми гуманізації суспільно-політичних відносин.

Обговорення проблеми

Методологія – вчення про способи організації і побудови теоретичної і практичної діяльності людини; система найбільш загальних принципів, положень і методів, які складають основу наукового дослідження. Філософія виявляє суспільно-історичну залежність засобів діяльності людей від рівня їх розвитку і від характеру вирішуваних ними проблем; смисл методології зводиться до забезпечення нормативно-раціональної побудови всієї системи наукового знання про управління. Суспільно-історична і культурна обумовленість методології виявляється в ході зміни її засад, а також в процесах вироблення нових

методологічних засобів. Визначну роль в аналізі філософських проблем методології відіграли Сократ, Платон, Аристотель, Ф. Бекон, Р. Декарт, І. Кант, Ф.В.Й. Шеллінг, Г.В.Ф. Гегель. Поки в науці домінувала віра в пізнавальні стандарти, філософія реконструювалася в категоріально-понятійних комплексах загальної методології пізнання. Але оскільки у ХХ ст. пізнавальні стандарти виявили власну залежність від самого процесу пізнання, від розвиненості пізнаючого суб'єкта і від типу пізнаних об'єктів, постільки в основах методології виявляються соціально-історичні, людські, особистісні, культурні виміри, то необхідно було їх принципово інше філософське осмислення. В розвитку сучасної методології все більше місць займають питання, пов'язані з динамікою пізнавальних засобів, зумовлених культурно-історичною природою соціальних явищ, мінливістю категорій і понять, формуванням нових пізнавальних установок. Ці питання так чи інакше пов'язані з включенням в структуру методології філософських уявлень, основою яких є пояснення, конструювання і перетворення наукових схем діяльності, інтегрованих в досвід людських індивідів; методологія є важливим пунктом осмислення і переосмислення сучасної управлінської проблематики. Акцент методології на схемах повсякденної поведінки і мислення людей пояснюється тим, що в їх повсякденному досвіді традиції і стандарту діяльності перестають грати колишню роль. Дії і вчинки людей, їх спілкування і мислення втрачають риси природності і стереотипних актів; поступаються місцем всезростаючій сукупності оригінальних орієнтирів, вироблених людьми в процесах проблематизації, програмування, проектування і вирішення конкретних життєвих задач, осмислюючи власну методологічність, яку культивують суспільно-гуманітарні виміри [5, 867-868]. Якщо об'єктом наукового дослідження є сфера державного управління, то предметом – закономірності становлення, функціонування і ефективного розвитку державного гуманістичного менеджменту як цілісної соціальної теорії.

Методологія гуманістичного менеджменту – це сукупність філософських методів пізнання, що включає індуктивний метод Ф. Бекона, раціоналістичний Р. Декарта, діалектичний метод Сократа, В.Ф. Гегеля, К. Маркса, феноменологічний метод Е. Гуссерля, системний метод Л. Берталанфі, У. Ешбі, Т. Парсонса та ін. Методологія в такому сенсі зводиться до вершин системної методології, з якої виокремлюється величезний пласт дослідницьких процедур. Методологія гуманістичного менеджменту розглядається як система методів пізнання, що уявляється у вигляді деякого арсеналу методів діяльності, хоча і звужується до розуміння тільки методів пізнання. Методологія в контексті цього дискурсу стосується тільки пізнавальної діяльності, але важливо й те, що навіть якщо методологію зводити до системи методів, то не підлягає сумніву застосування до неї терміна “система”, тому мова йдеться про сукупність методів, в якій процесом еволюції визначається місце кожного методу в їх системній сукупності.

Методологія аналізу теоретико-соціальної парадигми гуманістичного менеджменту розуміється як загальна теорія методів пізнання; вона збігається з теорією пізнання і одночасно виявляється ширше за гносеологію, оскільки предметом її є не тільки методи пізнання, але й методи інших форм людської діяльності. Методологія гуманістичного менеджменту представляє собою систематичне і практичне вивчення методів і методик аналізу, направлених на процес отримання адекватного знання, логіку дослідження проблем гуманістичного менеджменту. Методи наукового аналізу представляють собою достатньо загальний і універсальний характер, направлений на вивчення оцінки, прогнозування і моніторингу наслідків управлінських рішень; представляють відносно спеціалізовані процедури і технічні прийоми, які застосовуються аналітиками для вирішення конкретних видів проблем (матриця Брайтмана, методики мультикритеріального порівняння альтернатив). Методологія гуманістичного менеджменту являє собою специфічну діяльнiсну систему, яка включає в себе принципи, категорії, теорії, парадигми і методи, що мають специфічне цільове призначення, пов'язане з реалізацією гуманістичної діяльності; виступає як спосіб діяльності та організації діяльнiсної системи.

Методологія аналізу гуманістичного менеджменту зводиться до сукупності принципів діяльності, які виступають способом регуляції цієї діяльності, оскільки ті чи інші приклади покладені в основу адекватного аналізу певної сукупності обставин – об'єктивності, конкретності, науковості, детермінізму, причинності, діяльності, синергетизму.

Метод – це сукупність правил дії (наприклад, послідовність операції), певний спосіб знаряддя, що сприяє розв'язанню теоретичних і практичних проблем. Методологія як загальна теорія методу формувалася у зв'язку з необхідністю узагальнення і розробки тих методів, засобів прийомів, які були відкриті у філософії, науці та інших формах діяльності людей. Піднімаючись від абстрактного знання (перші, винятки пусті і беззмістовні, формальні визначення вихідних понять) до конкретного (теорія саморозвитку вихідного начала) дослідження поєднує також історичний шлях розвитку в напрямку від сучасного звучання проблеми до вихідного начала в минулому, до його зародження і від нього – до сучасного стану, але вже з корекцією засобами чистої внутрішньої логіки саморуху, відмінної від тих обставин, які на історичному шляху йшли від суб'єктивних і випадкових факторів, що викривляли лінію цілеспрямованої логіки. Поєднання цих двох методів – логічного і історичного – система знання, в якій логіка історичного пізнання, сполучена з історичною послідовністю подій, виправляє об'єкт дослідження.

Якщо процедура має відносно загальний і менш залежний від конкретного контексту характер, то слід її відносити до методів, в протилежному випадку – до методики. К. Паттон і Д. Савіцкі

виокремлюють наступні характерні особливості проблем гуманістичного менеджменту:

- вони не мають чіткого вигляду;
- правильність їх рішень не може бути доказана відносно їх практичного застосування;
- ні одне із рішень проблеми не гарантує досягнення очікуваного результату;
- рішення проблем не є одночасно самими кращими і самими дешевшими;
- адекватність рішень часто буває важко виміряти в категоріях загального блага;
- справедливість рішень неможливо виміряти об'єктивно.

Методологія гуманістичного менеджменту зводиться також до мети, змісту і методів дослідження; методологія – це концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про концептуалізацію процесів і явищ. Концептуалізація проблем гуманістичного менеджменту – це етап аналітичного дослідження, що передбачає устанавлення координат проблем в просторі наукового знання і соціального досвіду, досягнення найбільш загального уявлення про природу аналізованих явищ, гіпотетичному характері, причинно-наслідкових зв'язків і теоретичних шляхах вирішення проблем на основі вивчення теоретичних моделей і концепцій. Методологія гуманістичного менеджменту розглядається в контексті системно-діяльнісних позицій, відповідно до яких вона аналізує взаємозумовленість, взаємозв'язок і залежність систем знань і систем діяльності; виступає як самостійна регулятивно-діялісна система, як спосіб наукової діяльності, вчення про структуру, логічну організацію і засоби діяльності, що зорієнтовані на здійснення діяльності в гуманітарній сфері.

Методологія гуманістичного менеджменту, яка трактується в широкому розумінні, є вченням про структуру, логічну організацію, методи і засоби діяльності. У такому розумінні вона утворює необхідний компонент будь-якої діяльності, оскільки остання стає предметом усвідомлення, навчання і раціоналізацій; в методологію вчення про принципи побудови, форми і способи науково-пізнавальної діяльності, що впливає з класифікації видів діяльності і методології гуманітаристики. Методи наукового аналізу гуманістичного менеджменту - це принципи, постулати креативного відношення суб'єкта управління до конкретної об'єктивної реальності, способи реалізації результатів в процесі гностизації управлінського процесу в кореляції з прийомами, в контексті яких пізнається складне і суперечливе управлінське життя. Методи державного управління диференціюють складні економічні, політичні, духовні процеси, репрезентують собою механізми підвищення ефективності гуманістичного менеджменту як єдиного соціального організму.

Методологія гуманістичного менеджменту дає аналіз компонентів наукового дослідження – об'єкта, предмета аналізу, завдань дослідження (або проблеми), сукупності дослідницьких засобів, необхідних для вирішення завдань певного типу, формує уявлення про послідовність аналізу в процесі вирішення завдань. Методи гуманістичного менеджменту – це фундамент всієї моделі управлінської науки, що відповідає новим тенденціям – лібералізації, інформатизації, глобалізації, які визначають нові тенденції в управлінні. Загальна структура людської діяльності включає такі елементи: певні потреби людини, на задоволення яких спрямовано діяльність; предмет діяльності; дії з предметом; засоби діяльності; результат діяльності, які визначають методологічний зміст [6].

Методологія акцентує увагу на:

- ефективності використання того чи іншого методологічного інструментарію і технічних прийомів, які визначаються їх здібністю зберігати оперативність і інноваційність;
- пропонує порівняно прості рішення, які не вимагають значних часових, організаційних та інших задач;
- є достатньо гнучкими, легко адаптованими до різних проблемних ситуацій;
- цінності повинні бути означені відкрито.

Методологія гуманістичного менеджменту сприяє більш ефективному прийняттю рішень, а також виробленню знань, необхідних для удосконалення управлінської діяльності шляхів оптимізації вирішення проблем гуманітарної сфери.

Методологія використовується як матриця для діагностики розвитку реальної управлінської ситуації, для аналізу якої використовується:

- політичний аналіз, що включає: аналіз діахронний, дисперсійний, індикаторів, кластерів, кореляційний, латентно-структурний, багатомірний, багатофакторний, каузальний; регресійний, синхронний, системний, структурний, трансакційний, функціональний, факторний.
- методи – аксіоматичний, генетичний, критичного шляху, контрастності типів, крос-культурного порівняння, порівняльно-історичний, функціональний, аксіологічний, феноменологічний, герменевтичний, структурно-функціональний, системний, прогнозування і моделювання, синергетичний [7, 12-30].

Методологію гуманістичного менеджменту слід розглядати як транскрипцію методології специфічної наукової діяльності до державного управління, під якою розуміються способи і прийоми аналізу і оцінки управлінських ситуацій, використання правових і організаційних форм в реалізації гуманітарних проблем; впливу на свідомість і поведінку людей в керованих суспільних процесах, відносинах і зв'язках. Методологія гуманістичного менеджменту являє собою систему категорій, принципів, норм, цінностей, парадигм, теорій і самих методів, яка забезпечує

пізнавальну і практичну діяльність соціально-орієнтованого державного управління, в центрі якого вирішення проблем людини. На розвиток методології гуманістичного менеджменту впливають безліч чинників, найважливішими серед яких є:

- практичні потреби втілення в життя гуманістичного менеджменту, вдосконалення управління гуманітарними функціями держави;

- ускладнення самого державного управління, отримання ним множини функцій, підвищення кваліфікаційних вимог щодо підвищення ефективності;

- ціннісні чинники, що виражаються, передусім, у визнанні в українському суспільстві високої цінності ідеї людини, прагнення гуманізувати українське суспільство.

Технології гуманістичного менеджменту:

- політичний менеджмент – система управління політичними процесами, наука і мистецтво аналізу тенденцій політичного розвитку, передбачення його наслідків, вироблення рекомендацій для політичного керівництва та забезпечення їх реалізації в політичній практиці;

- політичний маркетинг – діяльність, спрямована на створення підтримання чи зміну поведінки людей щодо конкретних політичних лідерів, організацій, ідей громадського значення;

- політичний імідж – образ, що цілеспрямовано формується й покликаний справити емоційно-психологічний вплив на певних осіб з метою популяризації, політичної реклами;

- гуманітарна експертиза-експертна перевірка певного політичного рішення за участю високо професійних фахівців – гуманітаріїв щодо відповідності політичних програм загально – гуманістичним принципам, а також реалізація таких ідей: людський вимір політики, відносин влади й підпорядкування; стосунки партнерства; домінуюча групова думка установи, яка приймає політичне рішення; реалізація ідей соціального забезпечення, стабільності, гуманних відносин в суспільстві, подолання відчуженості людини від влади, політики, управління.

В контексті вирішення методологічних проблем гуманістичного менеджменту важливо висування гіпотези як наукового припущення, що висувається для обґрунтування будь-якого явища чи процесу, потребує верифікації. Слід виділити шість характеристик, які властиві добре сформульованим гіпотезам:

- 1) уявляти собою емпіричні уявлення, мати місце в реальному житті;
- 2) володіти якістю гіпералізації, пояснювати достатньо розповсюджений феномен, а не один конкретний напрямок;
- 3) бути правдоподібними, тобто включати логічно аргументовані пропозиції;
- 4) бути конкретними, тобто виключати двозначні терміни;
- 5) бути перевіреними і підтверджуваними;
- 6) бути операційними, тобто такими, які дозволяють дійсно вимірити те, що досліджується.

Гіпотеза формування парадигми гуманістичного менеджменту в Україні положень:

- вироблення принципів гуманістичного менеджменту, аналізу їх наукової, аксіологічної і практичної транскрипцій;
- визначення норм пізнавальної, аксіологічної і практичної діяльності в гуманістичній сфері;
- дослідження систем гуманістичних цінностей та їх ролі в пізнавальній, практичній і оціночній діяльності;
- вивчення процесів змін, криз і розвиток парадигм, пошуку нових парадигм управління, в центрі яких є людина з усіма її потребами;
- аналіз теоретичного арсеналу гуманістичного менеджменту, тенденцій його розвитку, нових методологічних функцій;
- обґрунтування методів гуманістичного менеджменту, їх специфіки, які направлені на розвиток людського потенціалу;
- забезпечення цінності пізнавальної і практичної цінності методології гуманістичного менеджменту, їх відкритості для методологічних інновацій; розгляд людини як витoku гуманістичного менеджменту, що потребує значної переорієнтації гуманістичного менеджменту в сторону буття людини, методологічних “наголосів” прийняття сучасних управлінських рішень [8, 14-24].

Кожна складова в структурі методології гуманістичного менеджменту виконує своє специфічне призначення, але одночасно відіграє системоутворюючу роль. Так, принципи гуманістичного менеджменту визначають точки відліку діяльності, формують її загальні напрямки і правила, категорії визначають зміст понять, що використовуються, відображення об'єктів і комунікацію між суб'єктами діяльності; норми виступають у вигляді раціональних вимог до діяльності в гуманітарній сфері, цінності, що надають особистісну і соціальну спрямованість гуманістичного менеджменту. Парадигма забезпечує інтеграцію всіх складових методологій та їх реалізацію, надає діяльності обґрунтованості, аргументованості, нарешті, методи виступають як механізми діяльності та засоби її здійснення [9, 11-27].

В контексті гуманістичного менеджменту слід більш глибоко створити систему всебічного аналізу понять, їх системного бачення. Звідси випливає, що для гуманістичного менеджменту як наукової галузі необхідно сформулювати систему категорій, в основу якої покладено різновиди категорій держави та управління власне соціально-орієнтованого державного управління. Категорії гуманістичного менеджменту утворюються в категоріальному трикутнику: категорії держави – категорії управління – категорії державного управління. Зв'язок цих категорій передбачає три варіанти їх позиціонування один щодо одного:

а) позиційна рівність, що означає урівноваження категоріальної пари, кожна з яких синтезується з кожним елементом ряду, і таким чином утворюється тезаурус парадигми гуманістичного менеджменту;

б) позиційна перевага категорій держави порівняно з категоріями управління, що приводить до об'єктивації та інституціоналізації синтетичного категоріального ряду, так як категоріальний апарат гуманістичного менеджменту виступає як понятійний комплекс держави, що дає йому змогу взаємодіяти з категоріальним простором політології, теорії держави і права, тобто наук, що вивчають державу як цілісний соціальний організм; позиційна перевага категорій управління порівняно з категоріями держави приводить до суб'єктивації діяльній орієнтації синтетичного категоріального ряду.

Категорії гуманістичного менеджменту, таким чином розглядаються як категорії гуманістичного соціального управління, які слід розглядати в контексті державного менеджменту, що детермінується соціальним гуманізмом.

Принципи гуманістичного менеджменту виступають як початкова теоретична посилка формування знання, що вказує на правильну спрямованість пізнавального процесу, виступає основою його оціночної діяльності, а на практиці визначають напрям і характер перетворень в сфері державного управління, підвищення його ролі і значення як інструмента перетворення державно-управлінських явищ, умов і способів їх дійового застосування в управлінській практиці. Найсуттєвішими ідеальними формами гуманістичного менеджменту є категорії, що складають основний арсенал духовного осягнення світу. Категорії – це система координат, за допомогою яких пізнаються дійсність, це вузли того плетіння, яке накладає людина на оточуючий світ і через сітку якого приймає його; це певні одиниці виміру дійсності, напрацьовані людством, які представляють певні алгоритми реалізації ідей гуманістичного менеджменту. Серйозних досліджень вимагає проблема норм у гуманістичному менеджменті, складність яких зумовлена перехідним типом суспільства, коли втрачені старі норми, а нові ще не встигли сформуватися і закріпитися. При цьому у гуманітарному науковому дискурсі відчувається, з одного боку, дефіцит гуманітарних норм, а з іншого їх недосконалість.

Гуманістичний менеджмент є мультипарадигмальною галуззю знання, що включає в себе кілька відносно самостійних парадигм, які збагачують його не тільки різноманітними смисловими контекстами, а й методологічним змістом, який детермінується наступними чинниками:

- 1) практичним: гуманістичний менеджмент – це сфера практичної діяльності, вирішення таких практичних завдань, які виникають у різних сферах життя суспільства – економічній, соціальній, культурній і духовній;
- 2) інституційним: гуманістичний менеджмент ідей, принципів, норм, які повинні бути втілені в життя;

- 3) діяльним: гуманістичний менеджмент є діяльністю з управління державою;
- 4) нормативно-правовим: гуманістичний менеджмент виступає як нормативно-правова система, що регулює управління державою і впливом на все суспільство;
- 5) сцієнтичним: гуманістичний менеджмент є специфічною галуззю наукового знання, що реалізується в діяльності держави;
- 6) системним: гуманістичний менеджмент подається у вигляді системи, яка вимагає системної регуляції;
- 7) інструментальним: гуманістичний менеджмент є сукупністю інструментів управління державою і впливів держави на суспільство;
- 8) інноваційним: гуманістичний менеджмент виступає як найважливіший механізм реалізації інновацій, оновлення всіх сфер суспільства;
- 9) ліберальним: гуманістичний менеджмент є способом регулювання відносин між суб'єктами політики.

При парадигмальному підході до гуманістичного менеджменту як галузі наукового знання можна виділити типову модель його реалізації:

- перехід від патерналістської парадигми до ліберальної, згідно з якою акценти місії держави зміщуються із соціального захисту кожного громадянина на створення умов для соціально-економічної незалежності індивіда від держави, перетворення його на партнера держави;

- активізація інструментально-прагматичного парадигмального комплексу, зумовленого зміною акцентів державного управління до соціально-орієнтованого;

- загальне домінування системної гуманітарної парадигми, яка має безліч транскрипцій, що характеризуються ефективною реалізацією гуманітарної функції держави;

- поширення гуманітарного руху, що охоплює все коло діяльності, пов'язаної із збереженням життя на землі, гідного людини; із сприянням збереженню та поліпшенню її здоров'я; з утвердженням прав людини, сприяння поширенню гуманістичних ідеалів засобами гуманістичного менеджменту; із збереженням національних культурних цінностей, реалізацією ідей про людину як вищу самодостатню цінність [10].

Методи парадигми гуманістичного менеджменту включають в себе як методи пізнавальної діяльності, так і методи оцінки і практичної діяльності. Якщо методи пізнавальної діяльності забезпечують отримання інформації про ті або інші сторони гуманістичного менеджменту, то методи оцінки є засобами діагностики ситуації [11]. Методи практичної діяльності виступають способами владного впливу на процеси гуманітарного розвитку держав, на діяльність державних структур. Методи гуманістичного менеджменту – такі способи або засоби досягнення поставлених управлінських цілей, що визначають якісну складову управління [12]:

- 1) методи організації;

2) методи діяльності органів управління.

Методи діяльності поділяють на :

а) загальні (застосовуються при використанні всіх або основних функцій управління на всіх найважливіших стадіях управлінського процесу);

б) спеціальні (застосовуються при здійсненні окремих функцій на деяких стадіях процесу управління).

До загальних методів управлінської діяльності належать також методи регулювання, загального керівництва та безпосереднього управління. За механізмом впливу на керовані об'єкти їх поділяють на:

- методи прямого і непрямого впливу (адміністративні та економічні);
- за силою впливу – на методи видання правових актів і організаційні.

До спеціальних методів діяльності органів управління відносять методи виконання окремих функцій державного управління та місцевого самоврядування [13].

Щодо стадій процесу гуманістичного менеджменту розрізняють:

а) зовнішньоекономічного впливу (організаційні та адміністративні);

б) морально-політичні (переконання, виховання, моральне заохочення);

в) економічні (матеріальне заохочення конкретних осіб і колективів, стимулювання виробничої та іншої діяльності);

г) організаційні (прогнозування, організація, координація, контроль);

д) адміністративно-директивні тощо.

Основна ідея теорії гуманістичного менеджменту полягає в тому, що жодна ідея не здійснюється в ізоляції від інших; кожне рішення має наслідки для всієї системи; системний підхід в гуманістичному управлінні дозволяє уникнути ситуації, коли рішення в одній сфері перетворюється в проблему для іншої. Системність методології гуманістичного менеджменту зумовлена також тим, що в основу управління покладена ідея порядку, впорядкування, надання системності реалізації гуманітарної функції держави. Методологія системного руху визначила коло проблем цілісності, співвідношення системи і структури, систем і підсистем, системи і середовища, людини і суспільства, людини і держави, що є істотними у формуванні загальнотеоретичних поглядів і визначальних напрямів пошуку реалізації гуманітарної ідеї.

Таким чином, гуманістичний менеджмент (від англ. management – управляти, лат. humanus – людський, людяний) – управління, в центрі якого людина як визначальна мета і вища цінність суспільства; ідеї та ідеали розуму та людяності, дотримання гуманістичних стандартів, що мають стати основним критерієм цивілізованості політичних діячів, партій, громадських рухів, держав і державних союзів; людський вимір економіки і політики, екологічна етика та толерантність як імперативи людських відносин, соціальний прагматизм і гуманізм, як орієнтація на реальні проблеми і турботи “земної людини”; поєднання соціальних, національних та загальнонаціональних інтересів; орієнтація на всебічне

використання людського фактору, формування організаційно-правових засад управління.

Висновки

1. Методологія гуманістичного менеджменту включає:

- пошук обґрунтованих визначень гуманістичного менеджменту як наукової системи, формування категорійного апарату із системних позицій; у гуманістичному менеджменті як галузі наукового знання ще не склався власний категоріальний дискурс, використовується понятійний апарат інших наук, ще не адаптований до власних потреб, тому створення такого дискурсу набуває важливого значення для ефективного розвитку;

- перетворення гуманістичного менеджменту на соціоінженерну науку, державний соціально-орієнтований менеджмент, що органічно поєднує методологію наукового пізнання з методологією соціального управління. У зв'язку із цим посилюється увага дослідників не тільки до отримання наукового знання в цій сфері, але й до втілення його ідей в моделях, проектах і реальній дійсності; назріла потреба у визнанні високого наукового статусу категорій гуманістичного менеджменту;

- збагачення методології гуманістичного менеджменту за рахунок адаптації філософської, загальнонаукової і частково наукової методології, яка має інтегрувати в собі найкращі досягнення в контексті системної методології соціального гуманізму;

- перспективним розвитком системної методології гуманістичного менеджменту, що розвивається на межі між філософією і державним управлінням; філософи вважали її проблемою державного управління, а фахівці з державного управління відносили її до проблем філософії; категорії загальнотеоретичного рівня грають роль структуроутворюючих елементів у даному комплексі, завдяки чому соціальна дійсність піддається гносеологічному і онтологічному аналізу.

2. Метод гуманістичного менеджменту є душа і субстанція, пізнане в своїй істині лише тоді, коли він повністю стає органічно цілісним в практиці пізнавально-пошукової дослідницької діяльності, яка є практикою пошуку гуманних методів управління. Вона містить у собі як знання історичної емпіричної послідовності подій, так і знання законів їх розвитку, так би мотиви, практичну науку логіки. Істина і є метод за Г.В.Ф. Гегелем, тому що він поєднує в собі моменти духовно-соціальної життєдіяльності. Для філософії практика тотожна самопізнавальній діяльності людини, методу її організації, а не зряддєвій діяльності, яка обробляє саму людину, дає змогу діяти раціонально, під дією пізнаної необхідності, яка проявляє себе через множину випадковостей.

3. Гуманістичний менеджмент відкриває закономірності розвитку українського суспільства, які є його цінностями. Гуманістичний менеджмент має гуманістичний погляд на історію суспільства; для нього світ – це суспільство як духовно-соціальний організм, детермінований

людськими вимірами об'єктивного світового розуму. Гуманістичний менеджмент має дослідити управління як соціально-цілісний і духовний організм, в центрі якого "людина як міра всіх речей"; практична складова наукового дискурсу гуманістичного менеджменту орієнтована на предметно практичне перетворення об'єкта відповідно до існуючих знань та оцінок. Гуманістичний менеджмент в контексті наукового пізнання виконує такі функції:

- евристична – сприяння появі нових знань;
- координуюча – координація методів наукового дослідження;
- інтегруюча – об'єднання частин в єдине ціле;
- логіко-гносеологічна – обґрунтування нових понять і теоретичних структур наукового знання.

4. Гуманістичний менеджмент повинен базуватися на теоретико-концептуальному функціонуванні сучасного управління, управлінських систем; рух суспільства до цивілізованого політичного ринку, принципово новий теоретичний дискурс про буття гуманістичних цінностей в політиці, владі, управлінні; пошук нових проектів концептуалізації дійсності, спрямованої на виявлення таких форм управління, в яких можлива реалізація ідей соціального гуманізму, проектування нового типу політики і управління, що базується на ідеях гуманного відношення до людини як суб'єкта і об'єкта політики.

Розробка і впровадження гуманістичного менеджменту як теорії і практики спрямовані на розроблення парадигми управління, формування нової моделі управління, трансформації політичних інститутів у напрямку демократичної культури, формування такої моделі управління, якій були б притаманні конструктивність, компетентність, професіоналізм, установка на гуманістичні цінності. Гуманістичний менеджмент виходить на проблеми "якості влади" і культури управління, утвердження в усій структурі управління націленості на буттєві (онтологічні) і аксіологічні (ціннісні) сенси людського існування. Він є своєрідною моделлю самопізнання людиною політичного життя як суб'єкта політичної дії.

Основні напрямки подальшого аналізу:

- тенденції гуманістичного менеджменту ХХІ ст.;
- формування парадигми гуманістичного менеджменту;
- шляхи оптимізації гуманістичного менеджменту;
- фактори розвитку гуманістичного менеджменту.

Джерела

1. Медведев В. Наши перспективы в контексте мировых трансформационных процессов // Свободная мысль. 1997. - №3 – С. 32.

2. Воронкова В.Г. Гуманістичні чинники державного управління // Збірник наукових праць "Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії" – Запоріжжя, ЗДІА. – Випуск №16. – 2004. – 230 с. – С. 30-55.

3. Радаев В.В. О развитии и роли теории в условиях переходной экономики // Экономическая теория на пороге XXI века. – СПб: 1996. – С. 148-150.
4. Сохань Л.В., Сохань И.П. Феномен трансформации капитализма и человек // Социологические исследования – 2000. №8. – С. 117.
5. Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. – Мн.: Книжный Дом, 2003 – 1280с. (Мир энциклопедии).
6. Голубев К.И. История менеджмента: тенденция гуманизации – СПб – Издательство “Юридический центр Пресс”. – 223 с.
7. Воронкова В.Г. Синергетически – рефлексивная модель управления как единого социального организма // Збірник наукових праць “Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії”// Запоріжжя, ЗДІА. – Випуск 21. – 2005. – 236с. – С. 12-30.
8. Бакуменко Валерій, Сурмін Юрій. Методологічні “наголоси” прийняття сучасних управлінських рішень // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – Київ: Видавництво НАДУ – 2003./3. – С. 14-24.
9. Бакуменко Валерій, Князев Володимир, Сурмін Юрій. Методологія державного управління: проблеми становлення та подальшого розвитку // Вісник Української Академії державного управління при Президенті України. – Київ: Видавництво УАДУ, 2003/2. – С. 11-27.
10. Деятельность: теория, методология, проблемы. – М.: Политиздат, 1990 – 366 с.
11. Кохановский В.П. Философия и методология науки: Учебник для высших учебных заведений. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. – 576с.
12. Кузьмин С. Социальные системы: Опыт структурного анализа – М.: Наука, 1996. – 191с.
13. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади: Навч. посібник / Н.Р. Нижник, С.Д.Дубенко, В.І.Мельниченко та ін. – К.: Виробництво УАДУ, 2002. – 164 с.

Стаття надійшла 12.08.2005 р.